

MUSUL OPERASYONU PLANLANANDAN UZUN SÜREBİLİR

Bilgay Duman

1983'te Ankara'da doğdu. 2011 yılı itibariyle Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Programında eğitimini sürdürüyor. Yüksek Lisans tezini "Saddam Sonrası Dönemde Türkmenler ve Kerkük" konusunda yazdı. Çeşitli medya kurum ve kuruluşlarında, ulusal ve uluslararası dergi ve gazetelerde makale ve röportajları yer aldı. Ulusal ve uluslararası düzeyde konferans, panel, sempozyum ve çalıştaylara konuşmacı olarak katıldı. Sıklıkla Ortadoğu coğrafyasında saha çalışmaları yapıyor. Ayrıca Birleşmiş Milletler gözlemcisi olarak Irak ve Afganistan seçimlerinde uluslararası gözlemci ekiplerinde yer aldı. Çalışmalarına ORSAM bünyesinde Ortadoğu Uzmanı olarak devam ediyor.

Musul operasyonunun zamanlaması konusunda ne düşünüyorsunuz? ABD seçimlerinin hemen öncesinde yapılıyor olması bir tesadüf mü?

ABD'nin bu operasyonu Kasım 2016'da düzenlenecek olan başkanlık seçimleri öncesinde yapmayı planladığını zaten biliyorduk. Operasyona ilişkin ABD'li yetkililer tarafından yapılan açıklamalarda Ekim 2016 tarihinin hedeflendiği belirtiliyordu. Bu nedenle tesadüf olduğunu söylemek pek de mümkün değil. ABD Başkanı Barack Obama, dönemini sözlerini yerine getirmiş olarak kapatmak istiyor. Aynı zamanda bu durum demokratlara da seçimde bir avantaj sağlayacak. Demokrat Parti adayı Hillary Clinton'un başkan olarak seçilmek için bir adım önde olduğu anketlerde ortaya çıkıyor. Musul operasyonuna başlanmış olması da Clinton'a avantaj sağlıyor. Zira ABD dahil bütün ülkeler Musul operasyonunun kısa vadede bitirilemeyeceğini biliyor. Nitekim aslında Irak yetkili makamlarının Musul operasyonuna başlanması konusunda pek de istekli davranmadıklarını biliyoruz. Operasyon için yeterli hazırlıkların tamamlanabildiğini söylemek zor. Bununla birlikte her ne kadar Erbil ve Bağdat'ın operasyon planları konusunda anlaşığı söylenece de sahada tam bir koordinas-

yon olduğundan bahsetmek mümkün değil. Bu Musul operasyonuna ilişkin olarak Irak'ta tedirginlik yaratıyor. Ancak Iraklılar ABD desteği olmadan operasyonun başarıya ulaşmasının mümkün olmadığını da biliyor. Bunu pek çok noktada gördük. Neredeyse hemen hiçbir bölgede ABD'nin hava desteği olmadan IŞİD'e karşı büyük bir ilerleme sağlanamadı. Tikrit operasyonu bunun en büyük örneği. Tikrit operasyonunda Irak merkezi hükümeti önce ABD'nin hava desteği olmadan operasyon yapmaya kalkıştı. ABD'nin hava desteği olmadan yaklaşık 3 ay süren operasyonda Tikrit operasyonunda ilerleme sağlamak mümkün olmadı. Hatta ilerleme sağlanamaması nedeniyle sahadaki güçler arasında koordinasyon dahi kopmaya başladı. Sonra Irak merkezi hükümeti operasyonu durdurmak zorunda kaldı. Operasyon durduktan kısa bir süre sonra ABD'nin hava desteğinin başlamasıyla tekrar başlatılan operasyon sonucu Tikrit alınabildi. Bu neden Irak merkezi hükümet, ABD'nin desteği olmaksızın Musul'da büyük çaplı bir ilerleme olmayacağını çok iyi biliyor. Bu nedenle ABD'nin öncelikleri ve yönlendirmesine uygun davranmak zorunda kalıyor. Bu sadece operasyonun başarısıyla ilgili değil. Irak merkezi hükümet özellikle Erbil tarafından ortaya konabilecek

aşırı istekler konusunda da ABD'nin bir denge rolü oynadığını biliyor. Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkanı Mesut Barzani'nin son Bağdat ziyareti bunun bir göstergesi. ABD, Erbil'i Bağdat'la anlaşması için teşvik etti. Barzani de ABD desteğinden mahrum kalmamak için Bağdat'la uzlaşma yolunu seçti. Bu nedenle hem Erbil hem de Bağdat, ABD ile uyum göstermek zorunda kalıyor. Kısacası Musul operasyonunun zamanlamasındaki ilk tercih ABD'nin. Erbil ve Bağdat da buna uyum gösterdi.

Musul'un IŞİD'den kurtarılmasına yönelik operasyonun başlamasının üzerinden yaklaşık bir hafta geçti. Operasyonun şu ana kadar geldiği noktayı nasıl değerlendirirsiniz ?

Aslında Irak Başbakanı Haydar El-Abadi'nin de söylediği gibi operasyonun ilk haftasında beklenenden hızlı bir ilerleme sağlandı. Özellikle peşmergeler büyük yol kat etmiş durumda. Operasyon planlarına göre, peşmergeler Irak'ta tartışmalı bölgeler olarak bilinen ve Irak Anayasasının süresi geçmiş 140. Maddesi kapsamına giren bölgelerin ötesine geçmeyecek. Şimdilik düşünülen bu. Musul şehir merkezine sadece Irak merkezi hükümetine bağlı güvenlik güçleri girecek. Peşmergeler operasyonun başlangıcından

itibaren Musul'un güneyinde bulunan Dicle nehrinin batısındaki Mahmur'dan başlayarak, Musul'un kuzeyine doğru bir cephe açmış durumda. Ama peşmergeler güney-kuzey hattında ilerlemiyor. Bu hat doğrultusunda doğu-batı yönlü ilerleme sağlıyor. Yani Erbil'den Musul'a doğru birkaç cephe açılmış durumda. Bu hat şehrin dış çeperini oluşturuyor ve daha çok Kürt nüfusla birlikte azınlık nüfusun yaşadığı yerler. Ancak bu bölge neredeyse insansız bölge. IŞİD'in 2014'te Musul'u işgal etmesinin ardından buradaki nüfusun büyük bölümü göç etmek zorunda kalmıştı. Bu nedenle peşmerge savaş alanında rahat ilerleme sağlayabili. Bu bölgelerin bir kısmında Erbil ve Bağdat'ın anlaşmasına dayalı olarak Irak Ordusu da peşmerge ile ortak operasyon yapıyor. Yapılan operasyonlar sonucu 20'ye yakın yerleşim yerinin IŞİD'den temizlendiği biliniyor. Diğer taraftan Irak ordusu da yine Musul'un güneyinde bulunan Dicle Nehri'nin batısındaki Geyyara'dan hareket etti. Irak Ordusu'nun merkezi burası. Geyyara'da bulunan hava üssü de aynı zamanda ABD öncülüğündeki koalisyonun operasyon merkezi konumunda. Irak Ordusu ve güvenlik güçleri buradan güney-kuzey yönünde ilerliyor ve Dicle Nehri'nin kıyısından kuzeye doğru önemli bir koridor açmış durumda. Bura-

ABD dahil bütün ülkeler Musul operasyonunun kısa vadede bitirilemeyeceğini biliyor.

da Irak güvenlik güçleri için ciddi bir zorluk var. Nitekim Irak güvenlik güçlerinin açtığı koridorun hem doğusu hem batısı IŞİD'in elinde. Yani Irak güvenlik güçleri operasyonu kuzeye doğru genişletirken, aynı zamanda batı ve doğu cephelerini de akılda tutmak zorunda. Ancak bu konuda peşmergeler daha rahat. Zira peşmerge arkasını güvenli bölgeye, yani Erbil'e dayamış durumda. Ancak Irak Ordusu dört bir yanını kollamak zorunda. Bu durum önümüzdeki süreçte Irak güvenlik güçleri için bir problem ortaya çıkarabilir. Ayrıca IŞİD'in Musul şehrinin dış çeperinde değil, daha çok şehir merkezinde ana savaş için hazırlık yaptığı söyleniyor. Bu nedenle merkeze yaklaştıkça çatışmaların artması ve ilerlemenin zayıflaması bekleniyor.

Hatta zaman zaman IŞİD'in geri kazanım sağlayabileceği bölgeler ortaya çıkabilir. Musul'da halen mevcut durumda yaşayan 1.5 ila 2 milyon arasındaki sivil nüfus da hesaba katılmalı. IŞİD'e karşı ilerlemede hava operasyonlarının kritik önemde olduğunu daha önce söylemiştim. Bu nedenle şehir merkezine yaklaştıkça hava operasyonları konusunda da sıkıntı yaşanabilir. Zira sivil bölgelerde yapılacak hava operasyonlarında sivil kayıpların yaşanmaması için daha dikkatli davranılması gerekiyor. Aksi takdirde büyük sivil ölümlere ve insani krizlere yol açılabilir. Musul şehir merkezi ele geçirilse bile Musul'un batı yakasındaki IŞİD varlığı da problem. Özellikle Telafer bölgesi önemli. Türkmenlerin Irak'taki en önemli yerleşim yerlerinden biri olan Telafer

tamamen IŞİD'in elinde. Telafer, IŞİD için Suriye ve Irak arasında elinde bulundurduğu topraklar arasında bir geçiş üssü. Bu nedenle Telafer savaşının da zorlu geçeceğini söylemek mümkün.

Operasyonun kara gücünün temelini Peşmerge güçleri ve Irak ordusu oluşturuyor. IŞİD'in şu ana kadar ki direnişini göz önünde bulundursanız bu kara güçleri sizce yeterli mi ?

IŞİD'le savaşılan güçlerin yeterliliğini ölçebilmek için daha erken olduğunu düşünüyorum. Her ne kadar Irak Başbakanı Haydar El-Abadi beklenenden hızlı bir ilerleme sağladıklarını söylese de ben de erken bir açıklama. Halen IŞİD'le esas çatışma noktalarına gelinmiş değil. Operasyona 15 bin civarında peşmerge ile 30 bin civarında Irak güvenlik güçlerinin katıldığı söyleniyor. Bu güvenlik güçleri içerisinde Irak Ordusu çoğunluğu oluştururken, federal polis, yerel polis, aşiret birlikleri de var. Tabii bir de Haşdi Şaabi'nin varlığı söz konusu. Ancak Haşdi Şaabi'nin Musul şehir merkezine girmeyeceği söyleniyor. Bununla birlikte sayısal çoğunluktan öte IŞİD'e karşı savaşılan güçlerin askeri yeterliliği de savaşın dışında belirleyici olacaktır. Musul operasyonuna katılan Irak güvenlik güçlerinin yeterli oranda eğitim almadığı

ve tecrübesiz oldukları yönünde eleştiriler var. Bu dikkat çekici bir durum. Zira IŞİD'in kullandığı yöntemler çok farklı. Standart savaş yöntemlerinin dışında yöntemler kullanıyorlar. Özellikle IŞİD'in tünelleri kullanarak Musul'daki güvenlik güçlerine verdiği karşılık, zaman zaman beklenmeyen, şaşırtıcı eylemler ortaya çıkıyor. Bu nedenle IŞİD'le savaşta sadece doğrudan savaş yeterli değil. IŞİD'in kullandığı yöntemlerin de çözülmesi gerekiyor. IŞİD sürprizler yapabiliyor. Operasyona uluslararası koalisyon güçlerinin eğittiği Irak güvenlik güçleri de katılıyor. Musul operasyonu bu güçlerin sınavı olacak. Bu tahlilde mevcut gücün yeterli olup olmayacağını bilebilmek mümkün değil. Musul, Irak'ın en büyük ikinci şehri. Mevcut durum itibariyle 1,5 ila 2 milyon sivilin Musul'da yaşadığı biliniyor. En az sivil kayıpla operasyonun tamamlanması en büyük istek. Ancak IŞİD'e karşı savaşılanların bunu ne kadar sağlayabileceği de tartışma konusu. Tabii burada sadece Musul'un IŞİD'den geri alınması değil, Musul'un korunması ve muhtemel çatışmaların da önüne geçilmesi önemli olacak.

Sizce bu operasyon ne kadar sürecek ? Geçtiğimiz günlerde Peşmerge komutanı Musul'u 2 ay gibi bir süre

IŞİD'in Musul şehrinin dış çeperinde değil, daha çok şehir merkezinde ana savaş için hazırlık yaptığı söyleniyor. Bu nedenle merkeze yaklaştıkça çatışmaların artması ve ilerlemenin zayıflaması bekleniyor.

içerisinde kurtarabileceklerini söyledi. Bu açıklama sizce gerçekçi mi ?

Musul operasyonunun çevresinden bağımsız düşünmemek gerekiyor. Musul şehir merkezinin alınması, Musul operasyonunun sonuna gelindiğini göstermeyecek. Önemli olan Musul'daki istikrarın sağlanması. Ancak bence Musul operasyonunun zamanlaması konusunda bir yanlışlık yapıldı. Musul'un çevresi temizlenmeden ve IŞİD'in destek ve lojistik destek hatları kesilmeden yapılan operasyonun kısa vadede başarılı olması zor görünüyor. Telafer, Havice, Kaim'deki IŞİD varlığı halen dikkat çekici boyutta. İşte Kerkük'te haftasonu yaşananlar bunun en önemli göstergesi. Musul'dan çok daha küçük bir yer olan Kerkük'ün ilçesi Havice'deki IŞİD varlığı temizlenmeden operasyona başlandı. IŞİD de Musul operasyonu sürerken, Kerkük'te saldırılara başladı. Halen kısa sürede engellendiğini söylemek mümkün değil. IŞİD'in başka bölgelerdeki uyuyan hücrelerini de harekete geçirmesi muhtemel. Bu nedenle beklenmeyen gelişmeler yaşanabilir. Bu nedenle operasyonun kısa vadede tamamlanması zor görünüyor. Beklenenden uzun sürebilir.

Operasyonun başlamasından önce Musul'un

demografik yapısının korunmasına ve Şii birliklerin operasyona dahil edilmesine yönelik endişeler vardı. Şu ana kadar ki gerçekleştirmelere göre sizce bu endişelere koalisyon güçleri tarafından dikkat ediliyor mu ?

Musul'un demografik yapısı zaten değişmiş durumda. IŞİD'in bölgeki varlığı başlı başına bir sorun. Bununla birlikte daha önce IŞİD'e yönelik operasyon yapılan Anbar, Ramadi, Tikrit, Beyci, Şirgat, Felluce gibi bölgelerden çok sayıda insanın Musul'a göç ettiği biliniyor. Musul kurtarılsa dahi bu göçmenlerin bir kısmı eski yerlerine dönmeyecektir. Ayrıca IŞİD ilk girdiğinde Musul'dan ciddi bir kaçış yaşandı. Özellikle Türkmenler ve azınlıkların tamamı neredeyse göç etmiş durumda. Bunlar gittikleri yerlerde yeni yaşamlar kurdular. Musul'un geleceği konusunda şüpheler var. Bu nedenle göç edenlerin bir kısmı geri dönmek konusunda imtina edecektir. Bu nedenle Musul kurtarılsa dahi IŞİD öncesi Musul'u görmeyeceğimizi söylemek mümkün. Bununla birlikte Koalisyon güçlerinin sivillere ne derecede dikkat ettiğini operasyonun ilerleyen zamanlarında göreceğiz. Mevcut durumda operasyonların sürdüğü bölgede halkın olmadığı ya da çok

az sayıda bir insanın yaşadığı bölgeler. Bu bölgede sadece IŞİD var. Bu nedenle IŞİD’le savaşıyan güçler daha esnek hareket edebiliyorlar. Ancak şehir merkezine doğru girdikçe bu rahatlık olmayacak. Daha dikkatli ve detaylı çalışmak gerekecek. Bu nedenle şehir merkezine yönelik yapılacak operasyonda insani durumun ortaya çıkacağını düşünüyorum. Öte yandan şimdilik Şii grupların operasyona katıldığı yönünde bir bilgi yok. Ancak Irak ordusunun yetersiz kalması durumunda Şii gruplardan destek istemekten geri durmayacağı söyleniyor. Böyle bir durum olursa koalisyonun tavrını o zaman göreceğiz.

Bu operasyonun kötü yönetilmesi durumunda bölgesel savaş veya mezhep savaşına yol açabileceğine ilişkin bir çok yorum yapıldı. Operasyonun başlamasının üzerinden bir hafta geçmesinin ardından son duruma baktığınızda böyle bir tehlikeyi halen görüyorsunuzuz ?

Musul pek çok çatışma dinamiğini içerisinde barındırıyor. Buradaki tek sorun mezhepsel savaş değil. Haşdi Şaabi’nin (Şii grupların) operasyona müdahil olması durumunda sadece mezhepsel bir gerginlik yaratmayacağını söyleyebiliriz. Şii gruplarla

peşmergeler arasında da problemler ortaya çıkabilir. Bunun örneklerini daha önce Tuzhurmatu, Hanekin ve Celevle bölgelerinde gördük. Her ne kadar Irak Ordusu ve Peşmergeler arasında operasyon konusunda bir anlaşma olsa da Şii gruplar bu anlaşmaya riayet etmeyebilir. Ya da Irak ordusu Şii gruplar üzerinde denetim ve etkinlik sağlayamayabilir. Eğer Şii gruplar Musul operasyonuna girer ve planların dışında hareket ederse ne olur? Bu Musul operasyonunun geleceğini de etkiler. Ayrıca peşmergeler aldıkları yerlerden çekilmeyeceklerini söylüyorlar. Ancak Irak hükümeti de Musul’un sınırlarının değişmeyeceğine ve hiçbir şekilde başka bir gücün denetimine girmeyeceği yönünde karar almış durumda. Musul kurtarıldıktan sonra bu konu da problemlere yol açabilir. Ayrıca terör örgütü PKK’nın da Musul üzerinde baskı kurduğunu biliyoruz. Operasyonda yer almak istiyor. Musul’da olmasa bile Telafer’e girmek istediğini biliyoruz. Ayrıca PKK’nın Sincar’daki varlığı da bir problem. Burada fiili bir yönetim kurmak istiyor. Ama burası 2003’ten beri KDP’nin kontrolünde. Ancak idari olarak Musul sınırları içerisinde ve idari Irak merkezi hükümetine bağlı. Burada da problemler ortaya çıkabilir. Tabii diğer taraftan yerel sorunlar da var. Örneğin Yezidiler, IŞİD’den gördükleri

Telafer tamamen IŞİD’in elinde. Telafer, IŞİD için Suriye ve Irak arasında elinde bulundurduğu topraklar arasında bir geçiş üssü. Bu nedenle Telafer savaşının da zorlu geçeceğini söylemek mümkün.

zararı Telaferli Sünni Türkmenlere bağlıyorlar. Sünni Türkmenler Telafer'e dönerse, intikam savaşları başlayabilir. Bu da mezhepsel bir sıkıntının yanı sıra etnik ve diğer çatışma dinamiklerini de ortaya çıkarabilir.

Türkiye operasyona dahil olacağını her fırsatta dile getirirken Irak ve ABD tarafından bu konuda çelişkili açıklamalar geliyor. Sizce Türkiye bu operasyona ne ölçüde dahil olacak ?

Bu konuda ABD Savunma Bakanı Ashton Carter'ın ziyareti sonrasında daha netleşmiş görünüyor. ABD'nin direnişi kırılmış durumda. Türkiye'nin operasyona dahil olmasını istediklerini açıkladılar. Bu konuda Irak merkezi hükümeti ile de anlaşma sağlanmış görünüyor. Türkiye, IŞİD'e karşı yapılan hava operasyonlarına destek verebilir. Ayrıca istihbarat, lojistik ve askeri yardım desteği de sağlanabilir. Türkiye'nin tavrı son derece net. Türkiye, Irak'ta ve Suriye'de terör örgütlerinin temizlenmesini istiyor. Türkiye'nin Irak politikasında hiçbir değişiklik yok. Türkiye, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması ve siyasi birliğinin sağlanması konusundaki hassasiyetlerini sürdürüyor. Bu nedenle Türkiye'nin Başika'daki askeri varlığı, sadece Irak'ın terörle mücadelesine bir destek

olarak algılanmalı. Zira Başika'daki Türk varlığı, ABD Başkanı Barack Obama'nın 2014 Eylül'ün de açıkladığı, IŞİD'le mücadele stratejisine ters bir durum oluşturuyor. Tamamen uyumlu. Başika'daki Türk varlığı IŞİD'e karşı mücadele ederken aynı zamanda IŞİD'e karşı savaşan gruplara da eğitim desteği veriyor. Nitekim Türkiye'nin Başika'da eğittiği gruplar operasyonda yer alıyor. Irak tarafı da bu gücün operasyona katılmasına onay verdi. Bu bir anlamda Türkiye'nin Başika'daki varlığının kabullenildiğinin bir göstergesi olarak ifade edilebilir. Türkiye'nin hiçbir şekilde ne Irak'ta ne de başka bir ülkede toprak kazanma ve emperyal hedefleri yok. Bu net olarak bilinmeli. Irak, Türkiye'nin eğitim vermesine karşı olmadığını, Türkiye'nin Başika'da bulunan askeri yığınının rahatsızlık verdiğini söylüyor. Ancak burada eğitim veren birliğin korunması söz konusu. Türkiye burada eğitim verirken bu eğitim kampını kim koruyacaktı? Irak güvenlik güçleri bu bölgeye yaklaşamıyor bile. Çevresinde IŞİD varlığı var. Bu nedenle Türkiye de kendi korumasını kendi sağladı. Nitekim Türkiye, Başika'daki kampa yapılan IŞİD saldırılarında şehit bile verdi. Başika çevresinde Türkiye'nin IŞİD'e karşı yaptığı saldırılarda IŞİD militanlarından 700'e yakın

ölü olduğu biliniyor. Türkiye böyle bir katkı sunarken, hem koalisyonun hem de Irak'ın Türkiye'yi anlamaya başladığını düşünüyorum.

Yine benzer şekilde Türkiye'nin Musul operasyonu için farklı planları olduğu açıklandı. Bu B,C,D planları sizce neler ve hangi koşullarda Türkiye bu planları uygulamaya koymak zorunda kalacak ?

Ben Türkiye ve Irak'ın operasyona katılım konusunda anlaşacağını düşünüyorum. Zira hem yerel güçler hem Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi Türkiye'nin bölgedeki varlığını destekliyor. En azından karşı çıkmıyor. ABD ve koalisyon güçleriyle de uzlaşmış görünüyor. Ama burada Türkiye açısından birkaç önemli mesele var. Öncelikle Türkiye, bölgede terör örgütü PKK'nin yeni bir yapılanma ve ikinci bir Kandil oluşturmamasından endişe duyuyor. Musul operasyonu ve sonrasında Irak'ın ve koalisyon güçlerinin bu konuda adım atmaması durumunda Türkiye kendisi inisiyatif alacaktır. Ayrıca bölgeden Türkiye'ye yönelik bir göç hareketi de Türkiye açısından bir endişe kaynağı. Bu sürecin doğru yönetilmesi gerekiyor. Eğer bu süreçte Irak ve uluslararası kamuoyu yetersiz kalırsa Türkiye yine önlemlerini ala-

caktır. Ayrıca bölgedeki Türkmenlerin durumu da Türkiye için önemli. Özellikle Telafer hassasiyeti üst düzeyde. Telafer'in kurtarılması sonrasında bölge halkının geri dönmesi durumunda etnik ve mezhep bir çatışma çıkmaması Türkiye'nin öncelikleri arasında. Böyle bir tehlikenin ortaya çıkması durumunda da Türkiye hamle yapacaktır diye düşünüyorum.

Bildiğiniz gibi Türkiye'nin PKK'nın meşruiyet kazanması için dahil edilmesi ve Türkmen şehri Telafer'e PKK'nın girmesi gibi endişeleri var. Sizce bu endişeleri haklı çıkaracak gelişmeler yaşanıyor mu ?

PKK'nın son dönemde Irak'ta sadece Telafer çevresinde değil, diğer Türkmen bölgelerinde de yerleşme çabası var. Zaten Sincar'da denetim sağladığını biliyoruz. Sincar'da fiili bir yönetim kuran PKK, burada yeni bir kanton ilan etme çabası içerisinde. Yerel olarak destek verdiği Yezidileri de kullanan PKK, aldığı destekle bölgede gittikçe yerleşiyor. Ayrıca Kerkük ve çevresinde de ciddi bir etkinliğe sahip olduğunu biliyoruz. PKK, sadece Türkiye açısından bir terör örgütü olmaktan çıkmış durumda. Türkmenleri de tehdit ediyor. Ayrıca Irak'ın egemenliğini de sarsıyor. Irak hükümetinin

Sayısal çoğunluktan öte IŞİD'e karşı savaşan güçlerin askeri yeterliliği de savaşın gidişatında belirleyici olacaktır.

güçsüzlüğünden ve bölgede oluşan güç boşluğundan faydalanarak etkinlik kurmaya çalışıyor. Bu nedenle PKK tehdidinin giderek büyüyen bir tehdit olduğunu söyleyebiliriz.

25 Ekim'de Paris'de Türkiye'nin de aralarında olduğu yirmiyeye yakın ülkenin katılımı ile Musul operasyonunun değerlendirileceği toplantı düzenlenecek. Bu toplantının gündemi ve Türkiye'nin burada dile getireceği tezler sizce neledir ?

Türkiye'nin Irak'a ve Musul'a ilişkin öncelikleri belli. Irak'ın toprak bütünlüğü ve siyasi birliğinin korunması, terör örgütü PKK ve IŞİD'in yarattığı tehdidin bertaraf

edilmesi, Musul'daki sosyal ve siyasi dengenin sağlanması, mezhepsel savaşa izin verilmemesi, mülteci krizinin yönetilmesi, Musul'un sadece Musullular tarafından yönetilmesi, başta Telafer olmak üzere Türkmenlerin korunması gibi öncelikleri var. Bu konular yeniden masaya gelecektir diye düşünüyorum.

Son olarak Musul operasyonu Türkiye'nin ABD, Irak ve İran ile ilişkilerini nasıl etkileyecek ? Sizce Türkiye'nin bu ülkeler ile yaşadığı görüş ayrılıkları devam edecek mi ?

Türkiye, IŞİD'le mücadele sürecinin başından beri ABD ile inişli-çıkışlı seyreden bir ilişki biçimi içerisinde. Bunu Suriye'de çok net

olarak gördük. ABD, Türkiye'nin hassasiyetlerine ilişkin olarak farklı davranmayı seçti. PKK'nın Suriye'deki uzantısı olan PYD'ye açık destek verdi. Ayrıca Türkiye'nin sürecin başından beri istediği Suriye'deki güvenli bölgeye karşı çıktı. Son noktada Türkiye'nin Cerablus'a başlattığı Fırat Kalkanı Operasyonu ile ilişkiler daha da gerildi. Ancak Türkiye'nin sahada IŞİD'e karşı önemli bir ilerleme sağlaması, ABD'ye geri adım attırdı. Hatta ABD operasyona destek verir boyuta geldi. Musul operasyonu konusunda da aynı inişli-çıkışlı grafiği görebiliriz. Türkiye, Musul'dan kendisine yönelik gelebilecek olumsuzluklara karşı hamle yaptıkça, ABD ile ilişkilerde gerginlikler yaşanabilir. Diğer taraftan Irak konusunda Türkiye, İran'la karşı karşıya gelmemeye çalışıyor. Her iki ülke de kendi politikasını üretiyor. Zaman

zaman politikalarda çarpışmalar yaşansa da bu durumun Türkiye ve İran'ın ikili ilişkilerini pek de fazla etkilemiyor. Türkiye ve İran'ın ikili ilişkilerini bölgedeki olaylardan ayrı tuttuğunu söyleyebiliriz. Türkiye'nin Irak merkezi hükümeti ile ilişkileri ise zaten 2010'dan beri pek de yolunda ilerlemiyor. Zaman zaman ilişkilerin iyileştirilmesine yönelik adımlar atılsa da bu adımlar konusunda süreklilik sağlanabilmiş değil. Bilindiği gibi Başika meselesi iki ülke ilişkilerini her zamankinden fazla gerdi. Ancak her iki ülke de uzlaşma yollarını arıyor. Ama Irak'ın şunu çok iyi anlaması lazım. Türkiye bölgedeki istikrardan yana. Irak'ın istikrara kavuşması için de her türlü yardıma hazır. Bu yüzden Irak'ın Türkiye'den fayda sağlamayı gözetmesi yerinde olur. İlişkilerin gerginleşmesi ne Türkiye'ye ne de Irak'a bir fayda sağlayacaktır.

Musul operasyonunun çevresinden bağımsız düşünmemek gerekiyor. Musul şehir merkezinin alınması, Musul operasyonunun sonuna gelindiğini göstermeyecek.

Daily Sabah'ta yayınlanmıştır.

<http://www.dailysabah.com/war-on-terror/2016/10/24/iraq-expert-bilgay-duman-mosul-operation-may-last-longer-than-planned#>

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelere doğrudan yansıtabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM’a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM’ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr